

VII. – JADERNÁ ELEKTRÁRNA

JADERNÁ ELEKTRÁRNA:

JADERNÁ ELEKTRÁRNA je v podstatě TEPELNÁ ELEKTRÁRNA, v níž se jako zdroj tepla využívá energie uvolněná při štěpení jader uranu $^{235}_{92}\text{U}$ (popřípadě plutonia $^{239}_{94}\text{Pu}$), obsažených v jaderném palivu.

Jaderná energie se uvolňuje v

JADERNÉM REAKTORU:

Aby řetězová reakce mohla účinně probíhat, musí se neutrony vyletující z atomových jader po každém štěpení zpomalovat → Zpomalené neutrony mají více času na to, aby vnikly do jádra uranu a rozštěpily ho.

Ke zpomalení rychlých neutronů slouží MODERÁTOR = Zpomalovač (lehká voda H_2O , těžká voda D_2O , grafit).

K ovládní reaktoru slouží REGULAČNÍ TYČE z kadmia nebo oceli s příměsí boru, které účinně pohlcují přebytečné neutrony.

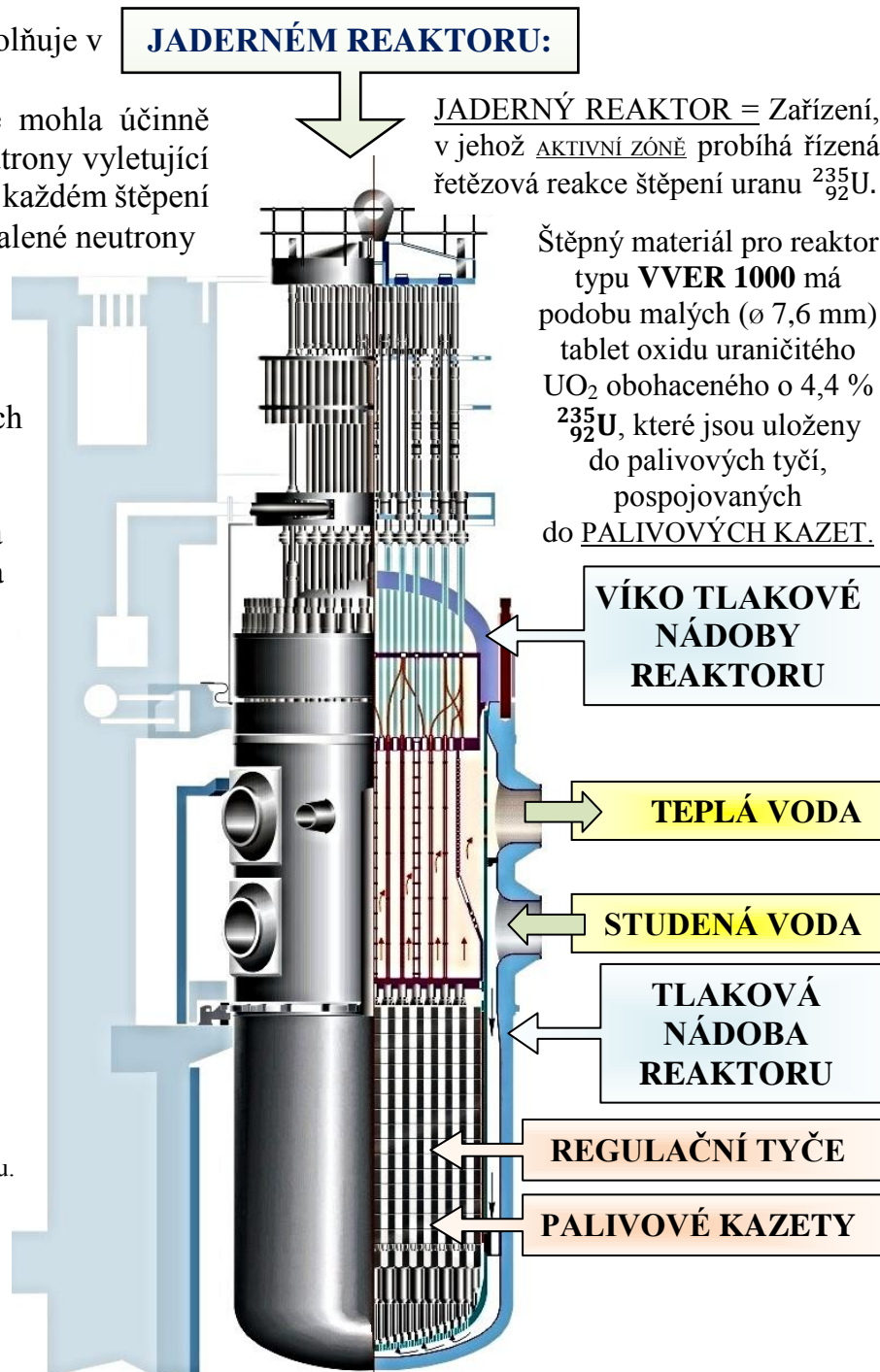
ABSORBÁTOR = Látka, která účinně pohlcuje přebytečné neutrony.

Zasouváním a vysouváním regulačních tyčí z aktivní zóny se mění výkon reaktoru.

K zastavení řetězové reakce v případě ohrožení slouží HAVARIJNÍ TYČE.

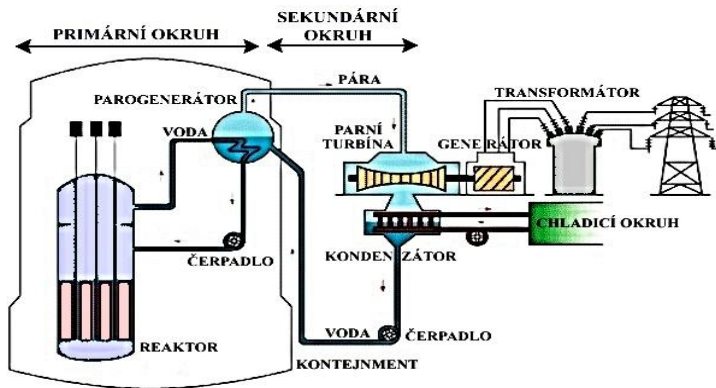
JADERNÝ REAKTOR = Zařízení, v jehož AKTIVNÍ ZÓNĚ probíhá řízená řetězová reakce štěpení uranu $^{235}_{92}\text{U}$.

Štěpný materiál pro reaktor typu **VVER 1000** má podobu malých ($\varnothing$ 7,6 mm) tablet oxidu uraničitého UO_2 obohaceného o 4,4 % $^{235}_{92}\text{U}$, které jsou uloženy do palivových tyčí, pospojovaných do PALIVOVÝCH KAZET.

Havarijní tyče mají mnohem vyšší koncentraci absorbátoru než regulační tyče.

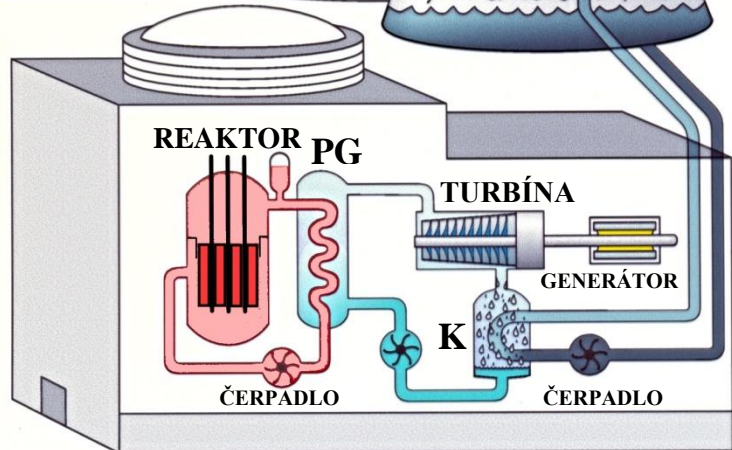
K odvádění tepla z reaktoru slouží voda → Aby však voda zůstala v kapalném stavu i při teplotách přesahujících její teplotu varu, je aktivní zóna umístěna v TLAKOVÉ NÁDOBĚ.

**Italský fyzik
Enrico Fermi
(1901 – 1954)**

Poprvé uskutečnil řetězovou jadernou reakci a v roce **1942** uvedl do chodu první jaderný reaktor na světě.

Zabýval se též radioaktivitou a výzkumem částic.

PRIMÁRNÍ OKRUH → VODA	SEKUNDÁRNÍ OKRUH → PÁRA - VODA
<p>Primární okruh zahrnuje JADERNOU ČÁST elektrárny, která je uzavřena v ochranné obálce z oceli a betonu → KONTEJNMENTU.</p> <p>Uzavřeným primárním okruhem koluje voda (poháněna čerpadlem), která odvádí teplo z reaktoru a ochlazuje jeho aktivní zónu.</p> <p>Z reaktoru proudí ohřátá voda do výměníku tepla → PAROGENERÁTORU, kde dochází k výměně tepla s vodou cirkulující v odděleném sekundárního okruhu.</p>	<p>Tlak vody v sekundárním okruhu je nižší než v okruhu primárním → Voda v PAROGENERÁTORU se přeměňuje na páru o vysoké teplotě a tlaku.</p> <p>Horká pára svým tlakem na lopatky roztáčí PARNÍ TURBÍNU.</p> <p>K přeměně pohybové energie na energii elektrickou dochází v GENERÁTORU, jehož rotor turbína roztáčí.</p> <p>Pára z turbíny je odváděna do KONDENZÁTORU, kde po ochlazení kapalní (kondenzuje) a vrací se zpět do parogenerátoru.</p>

CHLADICÍ OKRUH
<p>Chlazení kondenzátoru zajišťuje CHLADICÍ OKRUH, jehož nejznámější část tvoří mohutné betonové CHLADICÍ VĚŽE → V nich lze vodu z chladicího okruhu ochlazovat například ve velké řece.</p>

JADERNÉ ELEKTRÁRNY V ČESKÉ REPUBLICE:

JADERNÁ ELEKTRÁRNA DUKOVANY (Morava – asi 30 km od Třebíče)		JADERNÁ ELEKTRÁRNA TEMELÍN (jižní Čechy - asi 25 km od Č. Budějovic)	
Uvedení do provozu	1985 - 1988	Uvedení do provozu	2002 - 2003
Počet reaktorů (VVER 440)	4	Počet reaktorů (VVER 1000)	2
VVER = Водо-Водяной Энергетический Реактор = vodo-vodní (tzn. vodou chlazený, vodou moderovaný) energetický reaktor.			
Instalovaný výkon	<u>Původně:</u> 4 x 440 MW = 1760 MW	Instalovaný výkon	2 x 1000 MW = 2000 MW
Od června 2012 (po modernizaci – výměně generátorů) se výkon JE Dukovany zvýšil z 1760 MW na 2000 MW, tudíž na úroveň JE Temelín. Celkový instalovaný výkon jaderných elektráren v ČR nyní představuje 4 000 MW .			
Výstupní napětí generátoru	15,75 kV	Výstupní napětí generátoru	24 kV
Na celkové výrobě elektrické energie v České republice se jaderné elektrárny podílejí jednou třetinou.			

TYPICKÉ PARAMETRY TLAKOVODNÍHO REAKTORU VVER 1000:

☞ Palivem je oxid uranický UO_2 obohacený **4,4 %** o štěpitelný izotop $^{235}_{92}\text{U}$ → Do reaktoru se vkládají PALIVOVÉ KAZETY tvořené svazkem PALIVOVÝCH TYČÍ = = Hermeticky uzavřené trubky naplněné PALIVOVÝMI TABLETAMI.

☞ Rozměry aktivní zóny: průměr **3 m**, výška **3,5 m**.

☞ tlak vody: **15,7 MPa**.

☞ Teplota vody na výstupu z reaktoru: **324 °C**.

VÝHODY	NEVÝHODY
<ul style="list-style-type: none"> • Vysoký výstupní výkon • Spotřeba malého množství paliva • Neznečišťuje životní prostředí popílkem ani oxidy síry a dusíku • Nezvyšuje koncentraci oxidu uhličitého CO_2 v atmosféře 	<ul style="list-style-type: none"> • Vysoké náklady na výstavbu • Produkce radioaktivního odpadu a jeho likvidace • Riziko jaderné havárie (např. selháním lidského faktoru)

BEZPEČNOST JADERNÝCH ELEKTRÁREN:

- Při provozu jaderných elektráren je prvořadým požadavkem jejich bezpečnost.
- Základní opatření pro zajištění radiační bezpečnosti představují

AUTOREGULACE REAKTORU a **OCHRANNÉ BARIÉRY:**

1. BARIÉRA:	STRUKTURA JADERNÉHO PALIVA
Krystalická struktura nejčastěji používaného oxidu uraničitého UO_2 má sama schopnost udržet při normálním provozu reaktoru 99 % vznikajících radioaktivních štěpných produktů.	

2. BARIÉRA:	HERMETICKÝ OBAL PALIVOVÉ TYČE
Úkolem kovového obalu je zachytit zbylé asi 1 % plyných produktů štěpení.	

3. BARIÉRA:	REAKTOROVÁ NÁDOBA A HERMETICKY UZAVŘENÝ PRIMÁRNÍ OKRUH
Konstrukce zařízení garantuje dostatečnou pevnost.	

4. BARIÉRA:	OCHRANNÁ OBÁLKA - KONTEJNMENT
Ochranný železobetonový obal (kontejnment) hermeticky odděluje jaderný (primární) okruh od životního prostředí.	

POZNÁMKY:

- První jaderná elektrárna na světě (výkon pouhých 5 MW) byla uvedena do provozu v Obninsku u Moskvy v tehdejší SSSR v roce 1954.
- První jaderná elektrárna na území bývalého Československa byla uvedena do provozu v Jaslovských Bohunicích (Slovensko) v roce 1972.
- Štěpením **1 kg** uranu se uvolní energie **$84 \cdot 10^{12}$ J**, která odpovídá energii uvolněné při dokonalém spálení **$2,5 \cdot 10^6$ kg** černého uhlí.
- Provozovatelé jaderných zařízení jsou pod kontrolou státu i Mezinárodní agentury pro atomovou energii (MAAE), která byla z popudu OSN založena v roce 1957.